

Літвінова К.В., студентка 2-го курсу
факультету соціології і права Національного технічного
університету України “Київський політехнічний
інститут”

Науковий керівник: викладач кафедри
публічного права Національного технічного
університету України “Київський
політехнічний інститут” Іщенко В.В.

Виборчі права жінок: тендерні паритети

Відповідно до статті 21 Загальної декларації прав людини і статті 25(б) Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, виборче право є невід’ємним правом кожного громадянина. Виборче право включає в себе не тільки право громадян обирати, а й право бути обраними до органів державної влади.

На сьогодні досить гостро постає питання права жінок бути обраними на державні посади у різних країнах. Першою і найголовнішою проблемою в цьому аспекті є ценз статі. Ценз статі - законодавче обмеження виборчого права (активного чи пасивного) за ознакою статі, а саме відмова у виборчому праві жінкам. Ценз статі є явно дискримінаційним і не застосовується у виборчому законодавстві більшості демократичних держав, але відсоток жінок на державних посадах значно менший, ніж чоловіків. Тільки у деяких країнах Європи співвідношення кількості чоловічої і жіночої статі, що перебувають на державних посадах, приблизно рівне.

Жінки країн Скандинавії (Ісландія, Данія, Швеція, Норвегія та Фінляндія) виявилися одними серед перших у світі за багатьма параметрами політичної участі, у тому числі по представленості в законодавчих органах та урядах, у муніципалітетах та органах регіонального управління. Вони займають посади голів великих міст, спікерів у парламентах та є лідерами багатьох політичних партій.

Вже у 1966 році частка жінок в парламентах Фінляндії, Швеції і Норвегії становила відповідно 17%, 13% і 6%. Цей рівень і нині залишається недосяжним для багатьох країн світу. В середині 90-х років ХХ століття жінки становили, у Нідерландах - 30% від загальної чисельності членів законодавчого органу, в Австрії - 27%, у ФРН - 26%. Натомість у Великій Британії - 17%, в Іспанії - 16, у Франції - тільки 10, у США - 11% в Палаті Представників та 9% - у Сенаті [5], що свідчить про певні проблеми в реалізації в цих державах гендерної політики. Для подолання цієї проблеми у виборчому праві ряду країн запроваджена система гендерного квотування.

Гендерне квотування - це регулювання кількості представників жіночої і чоловічої статі у виборчих списках чи на державній службі. Найпоширенішою формою для скандинавських країн є співвідношення 40/60, що означає представництво в кожному інституті на кожному рівні влади не менше сорока, але не більше шістдесяті відсотків представників обох статей. Наприклад, в

Аргентині співвідношення у списках кандидатів у депутати становить 30/70 (30% - квоти для жінок), у Бразилії - 20/80 (20% - квоти для жінок). Такі квоти, зазвичай, застосовуються як перехідний механізм з метою підготовки громадської думки до усвідомлення необхідності ширшого представництва жінок у законодавчих органах.

Щодо України, то вперше на законодавчому рівні гендерне квотування у виборчих списках було запроваджено в абз. 2 ч. 3 ст.4 Закону України «Про місцеві вибори» від 14 жовтня 2014 р.: «Представництво осіб однієї статі у виборчих списках кандидатів у депутати місцевих рад у багатомандатних виборчих округах має становити не менше 30 відсотків загальної кількості кандидатів у виборчому списку». Проте, наразі в українському парламенті 47 жінок - це близько 11% серед усіх депутатів. І хоч це рекордний показник для всіх восьми скликань Верховної Ради. Утім ця частка не репрезентативна, адже серед українського населення представниць цієї статі більше половини.

В складі парламентів на 2010 рік відсоток жінок деяких країн Європи становив: Іспанія - 36,0%, Бельгія - 35,3%, Австрія - 33,9%, Німеччина - 32,2%, Ісландія - 30,2%, Болгарія - 26,2%, Швейцарія - 25,0% [7]. Зараз жінки в Скандинавії складають в середньому 42% складу парламентів. Цей відсотковий зріст став підґрунтям для виникнення в світовій політології такого терміну як «паритетний парламент». Це парламент, у складі якого досягнуто (або майже досягнуто) гендерної рівності (50/50).

На сьогодні паритетними називають парламенти Португалії, Швеції, у складі яких понад 50% становлять чоловіки і близько 50% - жінки. Майже 50% представництва жінок досягли регіональні парламенти в Німеччині й Шотландії. Нещодавно до Конституції Франції були внесені зміни, згідно з якими до парламенту Франції має обиратися рівна кількість представників кожної статі.

До питання гендерної рівності, в політичній сфері, можна віднести створення жіночих політичних партій. Це політичні організації з переважно жіночим (або лише жіночим) членством, створені жінками, щоб розширити свою участь у політичному житті, встановити гендерну справедливість у своїй країні та досягти розвитку гендерної (паритетної) демократії. Загалом жіночі партії виникають тоді, коли влада або ігнорує гендерну проблематику, або розв'язує її вкрай повільно.

Підсумовуючи, слід зазначити те, що відсоток представників жіночої статі на державних посадах за останнє століття значно збільшився, але питання гендерної нерівності на сьогодні залишається відкритим. Адже на відміну від Європи, ценз статі, обмежуючий участь жінок у виборах, зберігається у деяких мусульманських країнах і досі.

Список використаних джерел

1. Юрій М. Ф. Політологія : підручник / М.Ф. Юрій. - К. : Дакор, КНТ, 2006. - 416 с.

2. Марцеляк О. Гендерна політика у зарубіжній та вітчизняній виборчій практиці / О. Марцеляк // Вісник Центральної виборчої комісії. - 2008. - № 3 (13). - С. 91 -95.
3. Конспект лекцій з курсу «Паритетна демократія». - Одеса, 2013. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://studies.in.ua/parytetna-demokratija/3859-gendema-poltika-yak-osnova-paritetnoyi-demokratyi-zarubzhniy-dosvd.html>
4. Галанець О. Управління тендерними процесами в державній політиці / О. Галанець // Віче. - 2009. - березень. - № 6. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1376/>
5. Конституційне (державне) право зарубіжних країн : навч. посіб. / В. М. Бесчастний, О. В. Філонов, В. М. Субботін, С. М. Пашков; за ред. В. М. Бесчастного. - К.: Знання, 2008. - 467 с. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/61674-osnovn-viborch-tsenzi-.html>